

Lietus

Toks, dėl kurio plaukai prilimpa prie galvos.

Nuobodulys.

Toks, dėl kurio NORISI, kad kas nors nutiktų.

Kitų juokas.

Toks, prie kurio trokšti prisijungti.

Patikti.

Kad ir kiek tai kainuotų.

Sara

Fredis jau turėtų būti grįžęs.

— Vidurnaktį ir nė sekundės vėliau, — pareiškiau. Na, greičiau, maldavau.

Taip ir sutarėme po aršių derybų, prieš mūsų sūnui išdumiant pro duris su tais tyčia sudraskytais džinsais, nudrengtais sportiniais bateliais ir plonais baltais marškinėliai, ant kurių raudonu flomasteriu buvo iškeverzojęs frazę NEKENČIU PASAULIO. Be jokio švarkelio, nesvarbu, kad kovas.

Kodėl, po galais, paaugliams nebūna šalta?

Jau snūduriavau, nors buvau pasirengusi nesudėti bluosto, ausimis gaudžiau mūsų vienturtėlio tipenimą ar trepsėjimą laiptais, nelygu, kaip veikia jo, beveik šešiolikmečio, hormonai.

Bet štai neoniniai žadintuvo skaičiai rodė 2.53 val. nakties. Pilvą perskrodė aštrus baimės jausmas. Kur jis? Kodėl nieko neparašė? Išsiučiu žinutę AR VISKAS GERAI? Aišku — be atsako.

Apgraiбомis tamsoje susirandu šlepetes ir pro dėžės su užrašu „Šeiminių miegamasis“ slenku prie pakeliamojo lango. Nors čia daug ko įvyko, man stigs senojo namo. Lauke, ramioje šiaurinio Londono gatvelėje, žibintai užlieja oranžine šviesa vandens pilnas duobes, kurias Taryba žadėjo sutvarkyti „artimiausiu metu“. Jei tikėsime radiju, tokio drėgno pavasario nebuvo jau penkerius metus. Nieko nematyti. Net pro šalį važiuojančių mašinų.

Vėl susirangau po pūkine antklode ir svarstau, ką daryti. Fredis dar niekada nebuvo užtrukęs šitaip ilgai. Visai nenoriu žadinti Tomo, bet nerimauju, ar kas nenutiko. Pasilenkiu prie vyro. Jis atsukęs man nugarą, pečiai tolygiai kyla ir leidžiasi jam ramiai miegant. Žinoma, kiek tik jį pažįstu, vilki pižamą. Šioji yra mėlynais ir baltais dryželiais. Paklodės vis dar skleidė lengvutį vakarykštės

nakties kvapą; ta aistringa sueitis, kuri pasirodo kaip jaunas mėnulis lyg leidžia mums viltis, kad vis dar esame pora.

Galėtume būti, jei ne Fredis.

Jausdama kaltę išguju šią mintį iš galvos. Ne. Nežadinsiu jo. Tai būtų dar vieno ginčo priežastis. Be to, perkraustymo tarnybos darbuotojai atvyks iš pat ryto, viską pabaigs ir mus išgabens. Tai nauja pradžia. Nenoriu visko sugadinti.

Mėginu šiek tiek paskaityti. Mūsiškis kambarys vienintelis visame name, kuriame dar ne viskas supakuota. Plūkiausi kiaurą dieną ir jau visiškai išsekusi pasidaviau, todėl pasižadėjau atsikelti anksčiau ir pabaigti. Beje, visai gerai, kad liko kiek įprastumo. Nekenčiu to neapibrėžtumo, kai namas nustoja būti namais, nes jau pusė daiktų išgabenta. Seniau man yra tekę tampyti savo mantą iš vietos į vietą, bet ši kartą nutariau, kad verta pasistengti.

Turėjo būti verta. Jei ir tai nepadės, nė neįtariu, kas pagelbėtų. Ant mano naktinio stalelio, greta laikrodžio, pūpsio netvarkinga romanų, žurnalų, knygų apie meną stirta ir poezijos rinkinys „Kitų vyrų gėlės“, kuris paprastai padėdavo man nusiraminti. Kitoje, Tomo, pusėje tik viena sudėtingų kryžiažodžių knyga. Viduje dedikacija: „Tėčiui. Laimingų Kalėdų. Su meile Fredis.“ Man net teko suklastoti jo rašyseną, nes mūsų sūnus „nebus toks kvailas“, kad tą padarytų. Net turėjau nupirkti šią prakeiktą knygą.

Stengiuosi nežiūrėti, kiek valandų, nes jei to nedarysiu, Fredis paprasčiausiai pareis, o aš be reikalo jaudinsiuos. Bet nesusivaldau.

3.07 val. nakties.

Dėl dviejų paskutinių skaitmenų imu jaustis dar prasčiau, nes prasidėjo kita valanda. Iš įsiūčio pradeda lietus puslapio, kurį mėginu skaityti, raidės.

Staiga įsiuntu, kad mano vyras ramiausiai miega, o aš panikuoju. Bet argi ne visada taip buvo? Jis juk racionalusis, pragmatiškas mūsų poroje. O aš? Vaizduotė varo iš proto.

Turint galvoje mano praeitį, nieko nuostabaus.

— Tomai, — kumšteliu jį. — Fredis dar negrižo.

Jis tuoju pat pabunda. Mano vyras iš tų žmonių, kurie išlipa iš lovos tą pačią akimirką, kai suskamba rytinis žadintuvas. Tomas akimirksniu būna pasirengęs, lyg viduje kas spustelėtų vidinį jungiklį. Aš rytais užtrunku, kol pasveikinu pasaulį, geriausia, jei rankomis laikau apglėbusi puodelį saldžios arbatos. Jokio cukraus. Tik medus. Pastaraisiais metais ėmiau atidžiau stebėti, ką vartuju. Gal tai ženklas, kad tapau pusamžė moteris.

— Kiek valandų? — klausia jis.

— Po trečios, — panikuodama cypteliu. — Jis žadėjo pareiti iki vidurnakčio.

— Aha! Tas berniūktis niekada nesilaikė pažadų.

— Tas berniūktis, — sakau šaltai ir atsitraukiu nuo jo arčiau lovos krašto, — yra mūsų sūnus. Jis turi vardą.

Tamsoje pasigirsta piktas prunkštelėjimas.

— Na, jam tai nesvarbu. Fredžiui niekas nerūpi. Rimtai, Sara. Leidai vaikinui išsisukti nuo kaltinimų nužudžius. Kaip jis ko nors išmoks, jei nenustatai ribų?

Aš! Kodėl visada lieku kalta? Beje, Fredis mane myli. Juk visi paaugliai išmėgina savo tėvų ribas. Argi ne? Taip jie mokosi savarankiškumo.

Pakeliu abi savo pagalves ir atsiremiu į jas — išgaravo visos viltys pamiegoti.

— Aš nustatau ribas. Bet jei būsime per griežti, jis gali tapti priešiškas ir viskas baigsis kaip...

Stabteliu. Tarp mūsų pakimba slogi tylą. Abu žinome, ką kitas galvoja.

— Jei elgsimės su juo per griežtai, — kartoju, — jis ims maištauti.

Tomas prabyla su atlaidžia pajuoka:

— O argi ne tai jis dabar ir daro? Judu sutarėte dėl komendanto valandos. O Fredis savo pažadą sulaužė. Kaip visada.

— Žinau. Bet būti paaugliu nėra lengva. Turėtum prisiminti.

— Pamenu, bet nesielgiau kaip jis.

Arba kaip tu.

Iš tiesų mano vyras paskutinio sakinio nepasakė. Jam nereikėjo. Užuomina buvo tiesi ir aiški.

— Na, mudu jau pabudome, — tęsia Tomas. — Galėčiau jam paskambinti.

Paskambinti? Fredis nusimena, kai taip pasielgiu.

„Tai trikdo, jei esu su draugais, — barasi jis. — Tiesiog rašyk, mama.“

Bet aš jau siunčiau žinutę, o jis nieko neatsakė.

Prisidengiu akis, kai Tomas uždega šviesą savo lovos pusėje.

Žiūriu į savo vyrą lyg visai nepažinočiau: aukštas, panašus į pelėdą, smėlio spalvos plaukais ir iš prigimties blyškia oda vyriškis, kuris dabar greta sudėtingųjų kryžiažodžių knygos ieško apvalių akinių plieniniais rėmeliais ir mobiliojo. Ne pirmą sykį pagalvoju, kad per kelerius metus jis labai suseno. Taip jau yra. Kad mes brandesni, ėmė ryškėti per tėvų susirinkimus, kur buvome vyresni už kitas poras. Ypač Tomas. Gal jis geriau suprastų Fredį, jei būtų jaunesnis?

Tomas išleidžia nusivylimo kupiną garsą:

— Įsijungia balso paštas. Beje, su kuo jis?

Žvilgteliu į savo telefoną, jei netyčia per tą akimirką, kol nežiūrėjau, Fredis būtų man atrašęs. Neatrašė.

— Su draugu.

— Kuriuo?

— Nežinau, — prisipažįstu gniauždama pirštus. — Jis nebūtų pasakęs.

— Turėjai priversti. Ar bent jau gauti draugo telefono numerį.

— Nebūtų man jo pasakęs.

Beveik verkdamą pakartoju. Tai tiesa. Dabar Fredis man labai mažai pasakoja apie savo asmeninį gyvenimą. Nuo to vakaro, kai vyko vakarėlis, nieko nebeatsiveda į namus. Visai kitaip klostėsi, kai jis buvo mažas, o aš — jo pasaulio centras. Dabar sūnus beveik suaugęs. Penkiolika ir devyni mėnesiai. Beveik vyras. Sukurti nejaukią situaciją paaugliui — vienas didžiausių nusikaltimų, kuriuos mama gali padaryti. Nenoriu jo atstumti.

— O jei tu negrįžtum namo? — sakau prisiminusi paskutinį kartą, kai Tomas su kažkuriuo vadinamuoju bičiuliu pasiliko per naktį ir nesiteikė man pranešti. Kitą rytą pabudau panikuodama ir jau rengiausi skambinti numeriu 999, kai vyras išgengė pro duris. Jie klausėsi muzikos ir „užmigo“.

— Aš *grįžčiau*, — atkirto vyras. — Man čia beliko tik viena naktis. Jūs mane privertėte išeiti. Nors kartą leisk pasilinksinti. Liaukis jaudintis.

Bet dabar turiu priežastį. Ar jis su tuo pačiu nepažįstamu „bičiuliu“ kaip ir anksčiau? O gal guli kur griovyje?

— Grįžtu į lovą, — sako Tomas. — Man liko trys valandos ir penkiasdešimt minučių, kol teks keltis į darbą.

Tikra tiesa. Nors persikraustome, Tomas kaip įprastai eina į darbą. Ir štai jis vėl ramiai atsigula ir ima giliai, tolygiai kvėpuoti. Tiesiog.

Vėl atsiremiu į savo pagalves, primerkiu akis ir svarstau, kiek dar laiko turėčiau duoti Fredžiui prieš skambindama policijai. Kaip jie elgtųsi, jei paskambinčiau? Mūsų žaliuojančiame šiauriniame Londone tikriausiai šimtai paauglių vėluoja grįžti namo. Dauguma saugiai parsiras. O jei mūsų berniukas yra vienas tų nelaimėlių, kuriems nepasiseks? Tarkime, mane pažadins radijas, skelbiantis, kad dar vienas paauglys buvo nudurtas? Apie vieną tokį atvejį praėjusią savaitę pranešė pirmuosiuose vietinio laikraščio puslapiuose. Jis atrodė liūdnas, lyg būtų žinojęs miršias, ir priminė V. B. Jeitso eilėrašį apie savo žūtį numačiusį airių pilotą.

Neryškioje nuotraukoje buvo matyti keistai tankūs antakiai, kurie tarsis siekia jau artėjančios brandos. Apačioje pasigirsta amsėjimas. Džasperas — mūsų šokoladinis labradoras. Išsiverčiu iš lovos, čiumpu chalataų ir nuleikiu laiptais žemyn. Kažkas beldžiasi į duris. Policija? Įvyko avarija. Fredį pervažiavo. Jis vartojo narkotikus.

Virpėdama atveriu duris. Tai jis! Nepaisant jo išvaizdos, mano širdis apsipila palengvėjimo ašaromis. Sūnus kiaurai permirkęs. Galva nuleista, juodos plaukų sruogos nuo lietaus prilipusios kairiajame šone. Kita pusė plika — pats nusiskuto aną savaitę. Fredis vilki džinsinį švarką, kurio anksčiau nesu mačiusi.

— Atsiprašau, — sako braudamasis pirmyn. — Pamečiau raktą.

Vėl? Šiomet jau trečią kartą. Turėsiu pranešti naujiesiems savininkams, nors gal jie ir šiaip norės pasikeisti spynas. Kaip reaguos Tomas? Nutariu kol kas jam nesakyti. Svarbiausia, kad mūsų berniukas sveikas grįžo namo.

Palengvėjimas virsta pykčiu.

— Pažadėjai grįžti laiku, — pradedu.

— Juk atsiprašiau.

— Atsiduodi alumi. Kiek išgėrei?

— Nedaug.

— Keturias pintas? — spaudžiu jį.

— Prašau, mama. Atstok.

— Stipriųjų negėrei?

— Juk prašiau nepristoti.

Kažkas atsitiko. Užuoat buvęs paaugliškaiz žūlus ir paniuręs jis atrodo pažeidžiamas. Sugniuždytas. Tamsios rudos akys, manųjų kopija, paraudusios. Jis verkė. Fredis metų metus nėra raudojęs. Net po to vakarėlio.

— Kas atsitiko? — klausiu, bet sūnus jau pasuko į savo kambarį.

Seku pavymui, bet štai jis jau savo kambaryje, o durys užšautos kaiščiu, kurio jis pernai išsireikalavo.

— Mielasis, įleisk mane, — maldauju.

— Eik sau, mama. Man viskas gerai.

— Iš kur gavai tą švarką? — neatstoji.

— Kai kas paskolino. Jis *nenuknistas*, jei to klausi.

Pernai buvo konfliktas, kai Fredis grįžo su džinsais, ant kurių tebebuvo plastikinis apsaugos magnetas ir etiketė su kaina. Sūnus ginčijosi, tikino, kad darbuotojas greičiausiai pamiršo nusegti.

„Tai kodėl nesuveikė signalizacija?“ — paklausiau. Paskui kilo piktas ginčas, per kurį Fredis mane apkaltino, kad juo netikiu. Tada kartu nužygiavome į parduotuvę, kur paaiškėjo, kad tikrai juos pirkęs ir darbuotojai iš tiesų pamiršo nusegti magnetą. Tikriausiai signalizacija tą dieną neveikusi.

Šiek tiek lukteliu, paskui vėl meldžiu su manimi pasikalbėti, bet sūnus neišleidžia nė garselio.

Galų gale nusileidžiu žemyn, išjungiu šviesą ir neriu į lovą greta Tomo.

— Grįžo Fredis? — sumurma jis.

— Taip.

Vyras pasisuka ir pasitraukia toliau nuo manęs.

— Vadinasi, viskas gerai.

Bet taip nėra. Mano motinos instinktas sako, kad *ne viskas* gerai. Tik nežinau, kas.

— Ryte su juo pasikalbėsiu, — priduria mano vyras. Po aki-mirkos jis vėl pučia į akį.

Palaukiu, kol įminga. Tada atsikeliu ir tipenu prie Fredžio kambario. Durys atviros. Jo nėra. Iš panikos man suspaudžia skrandį, bet tada pamatau, kad vonioje dega šviesa. Sūnus sėdi ant vonios krašto tebevilkėdamas kiaurai permirkusį švarką. Dabar jis atsegtas ir pastebiu, kad marškinėliai ne balti, o raudoni. Siaubo apimta išsigąstu, pamanau, kad tai kraujas, bet paskui suvokiu,

kad nuo lietaus išskydo raudonas rašalas, kuriuo buvo parašyta frazė NEKENČIU PASAULIO.

Fredžio veidu byra ašaros. Jis siaubingai dreba. Garsiai ir šaižiai įkvepia. Tokio sūnaus dar nesu mačiusi.

— Fredi, — sukuždu, tyliai prieinu ir apglėbiu. Bijau, kad jis mane atstums, bet to nepadaro. — Kas atsitiko?

Jokio atsako. Tik toliau kūkčioja. Suimu delnais jo veidą; noriu pažvelgti savo sūnui į akis.

— Kas atsitiko? — paklausiu dar kartą.

Vėl galvoju, kad jis lieps nesikišti. Iš visos savo paaugliškos puikyybės tėkš, kad tai ne mano reikalas. Bet sūnus palūžta.

— Mamyte, — išspaudžia, — kažką nužudžiau.

— Ką tu padarei? — sušnabždu jausdama, kaip perlieja šaltis. Prieš akis šmėsteli jaunos moters veidas.

Ne! Padėk man!

Jo akyse baimė. Kaip vaikystėje, kai pirmą kartą paliko po pamokų, o mums teko eiti į mokyklą ir tai išspręsti. Šį kartą blogiau. Padėti neįmanoma.

Ne! Emile!

Esu tokia priblokšta, kad neįstengiu kalbėti. Mintys klaidžioja tirštame rūke.

Jis nebūtų galėjęs. Tik ne mano mielas, švelnus berniukas, kurio taip stengiausi susilaukti. Žinoma, dabar jam sudėtingas metas. Daugeliui paauglių nelengva. Bet tik ne žmogžudystė... Tik ne šaltakraujiškas, suplanuotas nusikaltimas. Tik jau ne mano Fredis.

Paauglys pakelia akis. Žiūri man pro petį. Kažką mato. Atsigręžiu. Ten Tomas.

— Nužudei žmogų? — klausia mano vyras.

Jo akyse tvyksteli pyktis. Siaubas. Pasišlykštėjimas. Paskui prasispraudžia pro mane ir už pakarpos suima šlapią Fredžio švarką, mėgina vaikina pakelti nuo grindų.

— Ką, po paraliais, tai reiškia?

— Neskriausk jo! — rėkiu.

— Tegul jis, po galais, man paaiškina, kas čia dedasi, — šaukia Tomas.

— Negaliu pasakyti, — šniurkščioja Fredis.

— O taip, gali, — riaumoja Tomas ir stumia Fredį tolyn.

Mano vyras visada buvo griežtesnysis tėvas, bet tokio jo dar nebuvau mačiusi. Kumsčiai sugniaužti, sprandas išriestas. Instinktyviai atsistoju tarp jų.

Fredžio veidas perkreiptas. Iš pykčio ar skausmo? Sunku suprasti.

— Juk sakiau, kad negaliu pasakyti! — klykia sūnus.

— Tu privalai, — raudu. — Tai nesąmonė.

— Juk jis meluoja. Sara, negi nematai?

— Ar meluoja, Fredi? Maldauju, atsakyk. Tiesiog pasakyk tiesą. Mes tau padėsime.

Fredis dėbteli į mane. Suakmenėjęs veidas iškreiptas agonijos ir neapykantos.

— Mes? — perklausia. — Nemanau, kad tėtis pagelbėtų.

Tomo veidas irgi akmeninis.

— Nepadedu nė vienam, kas pažeidžia įstatymus.

— Net savo sūnui? — klausia Fredis.

Stebiu šiuos du mano gyvenimo vyrus, žvilgčioju tai į vieną, tai į kitą. Viskas atrodo netikra. Lyg žiūrėčiau filmą.

— Net savo sūnui, — pakartoja mano vyras. — Jei tiksliai nepasakysi, kas nutiko, įduosiu tave.

Tomas patraukia durų link.

— Ką rengiesi daryti? — klausiu, nors jau žinau atsakymą.

— O kaip tu manai? Skambinti policijai.

Fredis ima kaukti kaip žvėris. Apačioje pradeda staugti Džasperas, tarsi atsakydamas į tai, ką girdi.

Policijai? Mano širdis, kuri ir taip trankėsi į šonkaulius, ima

daužytis dar garsiau ir stipriau, lyg visas narvas drugelių plieniniais sparnais plasnotų stengdamiesi išsiveržti į laisvę.

Padėk man!

— Ne! — surinku ir čiumpu Tomą už pižamos rankovės. — Dar ne.

Vyras dėbso į mane. Lyg ir jis bandytų suvokti, kas esu, visai kaip aš anksčiau žiūrėjau į jį.

— Sara, — iš lėto taria, lyg kalbėtų su vaiku, kuriam reikia paaiškinti kokį paprastą dalyką. — Argi nematai? Galime padaryti tik vieną dalyką.

Bet taip nėra.

Aš neleisiu.

Tai neturi pasikartoti.

Tik ne mano berniukui. Brangiausiajam vienturčiui. Turiu padaryti viską, kad išgelbėčiau. Tikrai bet ką.

Sara: Karališkasis Trūro teismas

— Visiems stot, — skelbia teismo tarnautojas.

Ant kojų laikomės netvirtai. Nežinome, kas nutiks. Šis kambarys trikdo: dideli ekranai ant sienų, platūs stalai, nukrauti popierių; paniurę vyrai ir moterys, dėvintys perukus, ir prisiekusieji, šurmuliuojantys iš neįtikojamo ir susireikšminimo jausmo. Jie bus atsakingi už nuosprendį, paveikiantį ne tik teisiamąjį, bet ir visus, kas su juo susiję.

Pavyzdžiui, mane. Motiną. Tą, kuri myli savo sūnų. Moterį, kuri neturi vyro.

Nesitikėjau, kad teismo salė bus tokia. Ji pernelyg moderni. Tos, kurias buvau mačiusi per televizorių, atrodė senos, su medinėmis sienomis, griežtai atrodančiu vyru teisėju ir išgąsdintu ginamuoju, susigūžusiu ant pakyls.

O čia panašiau į prabangią posėdžių salę. Teisėjauja pusamžė moteris. Ji pasidažiusi rožiniu lūpdažiu ir apsvilkusi violetinę mantiją su raudonu diržu, kas menkai tesušvelnina pilko peruko griežtumą.

Bet mane domina tik jaunuolis, stovintis už stiklinės pertvaros, besižvalgantis aplinkui išgąščio pilnomis akimis, atrodo, visiškai nesusivokdamas. Jusdama motiniškus instinktus trokštu jį nuraminti, apkabinti. Palyginti šiek tiek suglamžytą kostiuminį švarką. Pasakyti, kad tikrai juo tikiu. Bet kartu man šlykštu iš pasibjaurėjimo.

Kai kaltintojas įžanginėje kalboje pradeda dėstyti bylos detales, nuo įtampos man ima merktis akys. Mintimis nuklystu į praeitį.

Viskas prasidėjo visai ne tą naktį, kai Fredis, sulytas ir vilkėdamas kažkieno kito švarką, vėlai parėjo namo. Dar anksčiau. Dieną, kai sutikau jo tėvą.

Bent jau man viskas taip atrodo. Tomas gali manyti kitaip. Kaip ir jūs.

PIRMA DALIS

Tomas ir Sara

Tomas

Vegetariškas rizotas. Kaip tik šį valgį pirmąjį man pagamino Sara. Nekenčiu ryžių, greičiausiai dėl to, kad juos valgyti vertė mokykloje. Tai pasidarydavo itin svarbu per atostogas, kai turėdavau likti bendrabutyje, nes tėvas būdavo išvykęs darbo reikalais. Anuomet tai priimdavau neklausinėdamas. Išvykęs darbo reikalais, ir tiek. Nieko daugiau.

— Ar žinai, kad ryžiai yra pagrindinis daugiau kaip pusės žmonijos maistas? — pirmą vakarą paklausiau Saros.

Suvokiau, kad tai sakydamas nusiimu akinius ir prieš užsidėdamas atidžiai juos nuvalau. Taip elgdavausi, kai nervindavausi.

Sara nuleido akis ir pasižiūrėjo į lėkštę, kurią laikė ant kelių taip, lyg ką tik būčiau supeikęs jos pagamintą patiekalą. Paskui ji vėl pažvelgė į mane beveik vaikiška mina, ir pasidarė įdomu, kiek gi jai metų. Jau iš patirties žinojau, kad labai sunku nuspėti moters amžių, o jei pasakysi netinkamą skaičių, gali smarkiai įžeisti. Turėjau būti itin atsargus.

— Tikrai? Tikiuosi, tau patiks, — pasakė ji.

Atkreipiau dėmesį į platų, dėmėtą baltos ir mėlynos spalvos sijoną bei perdėtai storas rožines ir mėlynas plaukų pynes, karančias palei veidą. Keistai atrodo prie masyvių rudų suvarstomų „Doc Martens“ batų. Na, manau, jie taip vadinami. Bet buvo madingi dešimtajame dešimtmetyje. Batai voliojosi ant grindų šalia, kur Sara atsainiai juos nusviedė.

Turėjau labai tvardyti, kad nepulčiau tvarkingai padėti.

Mėginau nuryti sulipusių ryžių gumulėlius.

— Gardu, — pagyriau, nors negaliu pakęsti, kai esu priverstas meluoti. Jei mokykloje pagaudavo skiedžiant, direktorius pripuldavo ant pakylos per mokinių susirinkimą.

Volesai! Ateik čia. Tučtuojau.

Na, juk tai buvo katalikiška mokykla, todėl melas reiškė tiesų kelią į pragarą.

Gal pasišlykštėjimą netiesa galima sieti su nevykusiais, pusiau teisingais tėvo pasakojimais apie tai, kiek ilgai jis susitikinėjo su pamote po mano motinos mirties (o gal dar prieš), kai buvau aštuonerių.

Sukryžiaavę kojas sėdėjome ant sėdmaišių vienas priešais kitą prie dviejų dalių elektrinio židinio Saros miegamajame. Iki tol nebuvau sėdėjęs ant tokio baldo, todėl tenka prisipažinti, kad sunkiai sekėsi išlaikyti pusiausvyrą.

Mano koordinacija niekada nebuvo gera. Nebuvau sportiškas, ir tą primindavo karšto būdo treneris. Mano ambliopinė akis (įprastai žmonių vadinama tingia akimi) trukdė aiškiai matyti kamuolį. Nekenčiau kiekvienos kūno kultūros pamoko minutės. Tiesą sakant, mokyklą pakenčiau tik dėl draugo Hugo. Jis buvo vienintelis mane suprantantis žmogus.

— Iš kur tu? — paklausiau prisivertęs nuryti dar vieną didelį kąsnį rizoto.

Sara apdovanojo mane savo miela šypsena. Ji nušvietė merginos veidą ir kažkodėl nebegalėjau atitraukti akių. Paprastai man nekyla tokių minčių, bet ši kartą buvo kitaip. Pastebėjau, kad jos antakiai gana tankūs. Kita moteris atrodytų šiek tiek apsileidusi. Bet jie rėmino tas gražias rudas akis ir buvo tikslūs kaip geriausia matematinė lygtis.

— Tiesą sakant, esu kilusi iš visiškai eilinės aplinkos, — pasakė ji kiek pakreipusi galvą į šoną. Pastebėjau, kad Saros kaklas labai ilgas ir liaunas. — Buvome penkiese, — tęsė ji. — Dvi sesės ir du broliai, bet dabar esame plačiai pasklidę. Augome valstybi-

niame bute Kente ir ėjome į paprastą bendrojo lavinimo mokyklą. Bet tada buvome laimingi ir mylimi. Gyvenime iš tiesų tik tiek ir tereikia.

Nors neturėjau suvokimo, kas yra valstybinis butas ir paprastą bendrojo lavinimo mokyklą, negalėjau liautis jai pavydėti. Dar pastebėjau, kad Sara pasakė „bet tada“ prieš „buvome laimingi ir mylimi“.

Vėliau, kai pagaliau papasakoju apie mokyklą, ji buvo priblokšta.

— Kai buvau vaikas, — pasakė ji suraukusi savo vešlius antakius, — niekada nenorėjau jų kur nors išsiųsti. Būčiau nudėjusi kiekvieną, kuris bent pirštu būtų juos palietęs.

Pažiūrėjęs į jos gležną figūrą galėjai pamanyti, kad Sara nė musės nenuskriaustų. Bet paskui ėmiau jausti, kad jos viduje yra tvirtumo. Ji skyrėsi nuo visų moterų, kurias buvau sutikęs.

Noriu atkreipti dėmesį, kad jos dešinėje šnervėje buvo mažytė sidabrinė vinutė. Sara laikė įrankius suėmusi nykščiu ir smiliumi, o ne uždėjusi pirštą virš peilio ir šakutės, kaip aš buvau mokytas. Bet ta moteris mane pakėrėjo. Ji matė pasaulį visai kitaip nei visi mano pažįstami. Sara pastebėdavo giedantį juodąjį strazdą ir dangaus spalvą, kuri man rodėsi pilka. Ji išaiškino, kad tai žalios, alyvinės ir rožinės derinys. Aišku, ji traukė mane fiziškai, nors labai nejauku tai pripažinti. Mano nuomone, seksas, kaip ir pinigai, buvo tema, kurios nedera aptarinėti padorioje draugijoje. Bet aš negalėjau atitraukti akių nuo tos lygios, nepriekaištingos odos ir žandikaulių, kurie buvo tokie panašūs į mano motinos.

— Tavo oda atrodo aksominė, — atsimenu jai tai pasakęs. Atsirado jausmų, apie kuriuos nė nežinojau, — norėjau perbraukti pirštu per Saros veidą, kad patikrinčiau.

Tėvas mirė likus mėnesiui iki mano pažinties su Sara. Bet žinojau, ką pasakyti, jei būtų gavęs progą su ja pasimatyti: „Ne visai mūsų tipo, ar ne?“

Iš esmės anuomet aš ją įsimylėjau *dėl to*, kad Sara kilo iš kitokios aplinkos. Ką mano klasikinis išsilavinimas davė? Nieko kito, tik skausmą.

Tenorėjau būti mylimas ir turėti tikrą šeimą. Žmoną ir vaikų. Išmėginau tradicinį variantą su Arabela. Nepavyko. Galbūt man pasiseks būti su visiškai kitokia moterimi?

Mudu su Sara susipažinome vieną šaltą pavasario vakarą piešimo pamokoje, skirtoje pradedantiesiems ir norintiesiems pasitobulinti. Aš priklausiau pirmajai kategorijai. Hugas manė, kad tai pokštas, kai į ją užsirašiau.

— Piešimas? *Tau?* — nusikvatojo. — Volesai, tavo kūne nėra nė vieno meniško kaulelio.

Retkarčiais jis mane tebevadindavo pavarde, kaip buvome šaukiami mokykloje. Nutariau su juo taip nesielti. Šį kartą nenorėjau atsikirsti.

— Tau geriau sekasi skaičiuoti, jei norėtum mano nuomonės, — pridūrė jis.

Hugas buvo teisus. Skaičiai man teikė ne tik saugumą, bet ir profesines galimybes, pajamas. Bet jie nepadėjo susirasti žmonos. Buvau trisdešimt penkerių. Bankininkas Hugas ir jo žmona Olivia turėjo du vaikus, buvau jų krikštatėvis. Nejutau perdėto tėviškumo, bet buvau sotus komentarų: „vis dar nesusitupėjai?“ arba „atsargiai, kad nebaigtum kaip užkietėjęs viengungis su polinkiu fiksuoti išpardavimų datas“. Jei būčiau šių laikų jaunuolis, visai nesijaudinčiau dėl savo viengungystės. Bet anuomet, dešimtajame dešimtmetyje, buvo įprasta vesti jaunam.

Kaip jau sakiau, maniau, kad Arabela bus toji vienintelė. Arabela, kuri dirbo asmenine padėjėja prestižiniame aukcione ir sekiojo paskui mane, apgaubta „Chanel“ kvėpalų ir tviskėdama perlais. Ji leido suprasti, kad man vos užsiminus pasakytų „taip“, o jos motina ne kartą tiesmukai pareiškė, kad yra pasirengusi už tai sumokėti.

Aišku, jaučiausi pamalonintas. Iki šiol niekas nė iš tolo manimi nesidomėjo. Ausyse tebeskambėjo mokyklos laikų užgauliojimai: *Ar ką nors aiškiai matai, Volesai?* Vėliau, kai šeštoje klasėje jau galėjome eiti į šokius, mane atstumdavo visos mergaitės, prie kurių išdrįsdavau prieiti.

Tad, kai susipažinau su Arabela — per jos brolių, su kuriuo kartu studijavau universitete, — ir ji sutiko kur nors su manimi nueiti, negalėjau patikėti savo laime. Susitikinėjome beveik ketverių metus. Bet aš vis tiek dvejotau. Kaip galima žinoti, kad žmogus tinka santuokai, ypač jei menkai pažįsti moteris? Bet kai aš apsisprendžiau pasipiršti, ji mane paliko ir tai padarė telefono atsakikliu.

Atleisk, Tomai. Nemanau, kad tinkame vienas kitam.

Apimtas to, ką palaikiau aistra, tučtuojau siaubingai įsižeidęs nužygiavau į jos butą Pimlike.

— Kaip suprasti, kad netinkame? — paklausiau.

Jai užteko padorumo vaidinti sutrikusią.

— Nesuprask manęs klaidingai, Tomai, bet esi pernelyg nuspėjamas. Susikūrei rutiną, kurios niekam nevalia keisti. Lyg vis dar būtum mokykloje. Esi pernelyg nuosaikus, kad gyvenime rizikuotum. Noriu *daugiau*.

Pasirodo, per atostogas Kornvalyje Arabela susipažino su banglentininku. Turtingu vyruku, kuriam priklausė pakrantės viešbutis. Ir ji mane paliko. Pranešimas apie vestuves po kelių mėnesių pasirodė laikraštyje „The Times“.

Staiga Arabela pasirodė buvusi tobula moteris, kurią per savo kvailumą paleidau. Anksčiau vadovavausi požiūriu „priimk arba paleisk“, bet tai pasirodė labai trumparegiška. Niekada neturėjau šeimos, su kuria būčiau galėjęs pasikalbėti. O jei aš ir toliau gyvensiu kaip seniau? O jei liksiu vienas — visiškai vienišius, besidomintis tik skaičiais ir rutina? Vienas tų, kurių nekrologai laikraščio

„Daily Telegraph“ puslapiuose baigiami fraze „mirė nevedęs“. Tada skaitytojui pačiam lieka daryti išvadas.

Arabelos atstūmimas vis dar skaudino, bet įvairovės dėlei iš darbo išėjau anksčiau, kad pasivaikščiau. Pamačiau skrajutę, reklamuojančią piešimo pamokas vietiniame menų centre Haknyje, kur apdairiai buvau įsigijęs trijų miegamųjų namą su terasa, kol ši vieta dar nebuvo paklausi. Pamoka turėjo vykti tą patį vakarą. Atrodė kaip pradžia. Dar niekada nieko panašaus nedariau. *Esi pernelyg nuosaikus, kad gyvenime rizikuotum.*

Įrodysiu, kad Arabela ir Hugas klysta.

— Trečios durys kairėje, — nukreipė mergina registratūroje. — Laiko liko nedaug, tad sumokėsite išeidamas.

Įsitaisiau prie laikraščiais nukloto stalo. Iš karto atkreipiau dėmesį į Sarą. Buvo sunku nepastebėti. Ne vien todėl, kad ji mokytojavo, bet ir dėl ryškiai raudonų lūpų, plataus sūkuriais išmarginto sijono bei rožinių ir mėlynų sruogų tamsiuose jos plaukuose, dėl kurių atrodė, kaip susirengusi į kaukių balių. Bet labiausiai ją išskyrė šypsena. Sara buvo panaši į ryškiai išsišiepusią saulutę, kas kitą žmogų darytų panašų į klouną. Jai viskas nuostabiai tiko.

Gal man taip įstrigo, nes pažįstu nedaug šypsotis linkusių žmonių. Daugiausia, ką geba mano kolegos, — išspausti pasitenkinimo grimasas veiduose, kai yra patenkinti skaičiais. Gal ir aš toks pat. Bet Saros šypsena nušvietė mane iš vidaus. Pajutau šilumą, patogumą, laimę ir viltį — viską vienu metu. Tokio jausmo nepatyrčiau nuo tada, kai mano motina buvo gyva. Jos šypsena buvo tokia pati.

Paskui mano dėmesį patraukė garbaus amžiaus moteris, kuri susisupusi į paklodę pasirodė iš kitos širmos pusės. Ar bus kažkas panašaus į romėnišką temą? Mano didžiausiai nuostabai ir siaubui, ji nusimetė paklodę ant grindų ir parodė riebalų klostes, nukarusias krūtis bei gausybę raukšlių. Turėjau nusukti akis.

Visi kiti įniko darbuotis anglies lazdelėmis, kurias gavome kartu su A4 formato lapu, bet aš nesumočiau, nuo ko pradėti! Kairiojo spenelio? Kojos? Buvau visiškai išmuštas iš vėžių. Todėl iš „meno dėžutės“, kurią siuntėme ratu, pasiėmiau liniuotę ir ėmiau matuoti.

Argi tai vargšei moteriškai nešalta? O jei ji išalko arba turi nueiti į tualetą? Apie ką, po galais, ji galvoja, įsitaisiusi šia poza ant kėdės ir nukreipusi žvilgsnį į erdvę?

— Pastebėjau, kad jūs šiek tiek nustebsite dėl tokio pamokos objekto, — per petį pasakė Sara po kokių dvidešimties minučių priėjusi prie manęs.

Pasistengiau, kad balsas skambėtų nerūpestingai:

— Na, maniau, kad šią pamoką piešime natiurmortą. Suprantate, gėles, vaisius ir panašius dalykus.

Ji nusijuokė, bet tai nebuvo bjaurus, paniekos kupinas garsas. Labiau priminė džiaugsmingą skambėjimą.

— Nustebtumėte, kiek daug žmonių turi tokią pačią klaidingą nuomonę. — Tai išgirdęs, pasijutau geriau. Paskui ji prakalbo rimčiau. — Bet juk žmogaus kūnas yra meno kūrinys. Ar nepriariate?

— Tačiau tai ir skaičių derinys, — paprieštaravau.

Abu pasižiūrėjome į kampuotas figūras, kurias nubraižiau savo lape, vaizduodamas skirtingas senosios moters kūno vietas.

— Leonardas da Vinčis ir Pablas Pikasas taip manė, — pasakė ji, lyg kalbėtų su stažuotoju, padariusiu nedidelę klaidą, kuri reikia padrašinti. — Bet, mano nuomone, nuogumo grožis yra tas, kad modeliui nėra ko slėpti. Jis arba ji yra visiškai apsinuoginė. Na, bent jau išoriškai. Tai paskatina menininką mėginti pažvelgti po oda, kad išvystų sielą. Tik toks portretas veikia žiūrovą.

Niekada nebuvau šitaip galvojęs.

— Bet kaip man tai padaryti?

— Išlaisvinkite savo instinktus.

Instinktus.

— Nežinau, kaip tai padaryti, — sumurmėjau.

Ateiti čia buvo mano klaida. Jau supratau tai.

— Ar neprieštarausite, jei šiek tiek pagelbėsiu?

Ji uždėjo ranką ant maniškės ir vedžiojo anglies lazdelę. Kaip tik tada mane lyg žaibas trenkė. Lyg ji būtų iš tiesų nukrėtusi mane elektra. Nesupratau to. Ta moteris tikrai ne mano tipo. Bet vis tiek...

— Matote? — paklausė ji. — Jums tereikėjo truputį išlenkti liniją čia ir čia...

— Jums kalbant tai atrodo labai lengva, — pasakiau stengdamasis nežiūrėti į tą gražų, gulbę primenantį kaklą, šiek tiek darkomą pigaus pakabučio, kurį ji nuolat lietė kalbėdama.

Mokytoja žengė atbula ir tarsi ėmė mane vertinti. Pasijutau nejaukiai.

— Visi turi stiprybių. Kuo užsiimate?

— Esu aktuaras.

Sara klausiamai pakreipė galvą į šoną. Pastebėjau, kad jos kakta aukšta ir lygi, tai suteikia jos išvaizdai didingumo.

— Ką tai reiškia?

Kitų sričių žmonės manęs tiek daug kartų šito klausė, kad turėjau paruoštą atsakymą.

— Iš esmės tai reiškia, kad esu matematikas, apskaičiuojantis būsimų įvykių tikimybes ir rizikas, kad numatyčiau finansinį poveikį verslui ir klientams.

Ji nusijuokė:

— Pamėginkite paaiškinti dar syki.

Dėl jos linksnumo pasijutau šiek tiek išsiveidęs.

— Iš tiesų tai labai naudinga. Pavyzdžiui, galiu padėti klientams apskaičiuoti, kiek jiems dar liko gyventi, ir pasirinkti tinkamiausią gyvybės draudimą.

— Dar nebuvo sutikusi tuo užsiimančio žmogaus. Tai kiek gi jums *liko gyventi*?

Dar niekas nebuvo man uždavęs tokio klausimo.

— Nežinau.

— Jei paklaustumėte manęs, aš *nenorėčiau* žinoti, — linksmai pasakė ji. — Tikiu, kad reikia gyventi šia akimirka. Tai kur kas svarbiau nei pinigai.

Ji staiga pastebėjo, kad tebelaiiko mano ranką, ir atitraukė savąją. Man pasidarė šalta. Tuščia. Nė negebėjau pabrėžti, kad draudimas yra vienas būtiniausių dalykų gyvenime, apie kurių kainas žmonės negalvoja. O Sara jauėjo prie kito mokinio, pasilenkė prie jo ir dalijo pozityvius patarimus. Pajutau juokingą pavydo pliūpsnį.

— Laikas padaryti pertrauką, — po kurio laiko šūktelėjo ji. — Mode, įsipilk arbatos. Ar visiems tiks, jei pratęsimė po dešimties minučių?

Mane pribloškė Saros rūpestis. Senutė atsistojo ir apsisiautė pledu, pakabintu ant kėdės, o paskui nuklibinkščiavo prie arbatinuko. Su baimingu susižavėjimu spoksojau į ją. Kiek jai sumokėjo? Tikrai turėtų būti lengvesnių būdų užsidirbti.

Visą kitą valandą žvilgčiojau į Sarą, siurbiau ją akimis. Žiūrėjau, kaip padeda kitiems. Stebėjau, kokias yra maloni. Ji drąsino sakydama „man patinka, kaip nupiešėte šį šešėlį“. Švelniai pataravo: „Jumis dėta, čia pridėčiau šiek tiek alyvinės spalvos.“ Sklido švelnumas, bet kartu ir tvirtybė. Kažkas sakyte sakė: „Aš galiu savimi pasirūpinti.“

Bet labiausia mane traukė jos išvaizda: tos vaikiškos kasos, lieknos apnuogintos rankos, gražios rudos akys. Tai skambės kaip banalybė, bet Sara veikė mane kaip narkotikas (visai nenoriu pasakyti, kas esu jų vartojęs), nuo kurio su kiekvienu sieninio laikrodžio rodyklės pasisukimu dariausi vis labiau priklausomas.

Baigiantis pamokai, kai visiškai sugadinau savo eskizą, priešau prie jos.

— Atsiprašau, — pasakiau, — matyt, negebu piešti iš natūros.

Ji apdovanojo mane švelniu ir supratingu žvilgsniu, kuris dar kartą priminė motiną.

— Gal norėtumėte pamėginti dar sykį?

— Nelabai.

Tikriausiai nevertėjo pridurti, kad papiktino nukarusios pozotojos krūtys ir anglimi išteplioti mano pirštai.

— Liūdėsime, kad jūsų nebus.

Paskui išgirdau save sakantį ir nesugebantį laiku užsičiaupti.

— Tiesą sakant, — išsprūdo man, — gal norėtumėte su manimi pavakarieniauti?

Laukiau, kol ji mane pasiųs. Juk nė viena mergina niekur neis su vyriškiu, kurį matė tik vienąkart ir su kuriuo persimetė vos keliais žodžiais. Na, bent jau padori mergina neitų.

O gal čia ir buvo esmė? Gal pakviečiau Sarą, nes buvome priešingybės? Gal taip pasielgiau, kad įrodyčiau, jog nesu nevykėlis apkiautėlis, kurį paniekino Arabela.

— Sutinku, — paprastai atsakė.

Ar gerai ją supratau?

— Bet man labiau patiktų, jei eitume į mano butą, o ne kur nors kitur, — tęsė ji. — Turiu maisto atsargų ir manau, kad švaistytume jo nevalgydami. Nekenčiu švaistyti, o jūs? Ypač turėdama galvoje, kiek žmonių pasaulyje badauja.

Visai neturėjau galvoje, kad eiti pavakarieniauti turėtume būtent šį vakarą, tiesiog leptelėjau. Omenyje turėjau kada nors. Gal kitą savaitę, blogiausi atveju šią arba niekada. Juk, tiesą sakant, tikėjaisi, kad ji mane pasiųs. Bet ta keista mergina sutiko. Net leido suprasti, kad tai įvyks dabar.

— Jūsų bute? — perklausiau, stengdamasis kalbėti tvirtu balsu. — Puiku.

— Super! — nudžiugo Sara. Ir vėl ta saulėta šypsena, nuo kurios viduje pasijutau lengvas. — Gyvenu netoliese. Tik keturiasdešimt minučių pėsčiomis. Beje, ar mėgstate vegetarišką rizotą?

Sunkiai nuričiau seiles. Kaip galėjau pasakyti, kad vien nuo minties apie ryžius mane ima pykinti? Ir ne tik todėl, kad tai buvo maistas iš mokyklos laikų, bet ir dėl to, kas vyko vėliau.